

TALLINNA POLÜTEHNIIK

TPI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄALEKANDJA

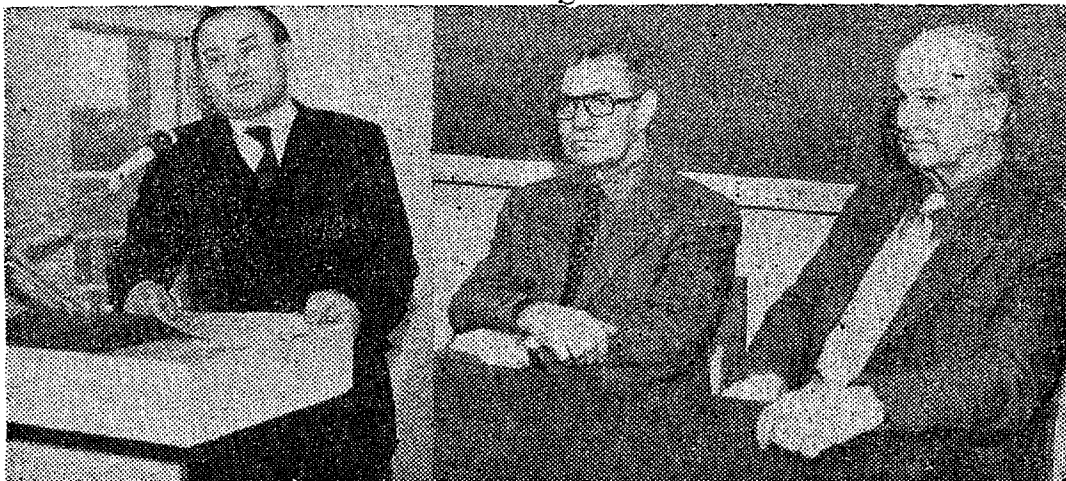
Nr. 3 (1045)

Reede, 22. jaanuar 1982

XXXIII aastakäik

MASINAELEMENTIDE KATEEDER 35-AASTANE

10. jaanuaril täitis 35 aastat masinaelementide kateedri asutamist, mis esialgu kandis masinaehituse kateedri nime. Varem TPI-s (aga ka enne seda tegutsenud Tallinna Tehnikaülikoolis) eraldi kateedrit konstruktorlike ainete õpetamiseks ei olnud, olid vaid vastav lektor ja assistendid. Kateeder alustas 5 õppejõu ja 3 laborandiga. Praeguseks on kateedri koosseis kasvanud 22 liikmeni, neist 14 on õppejõud. Kolmekordsele kvantitatiivsele kasvule on kahlemata lisandunud kvantitatiivne areng nii õppemetoodikas kui teadustöös. Esialgu puudusid kateedril igasugused laborid. Praegu on kateedril kaks õppe- ja kaks teaduslaborit ning lisaks õppeotstarbeline elektronarvuti «Mir-2». Ka õppejõudude teaduskvalifikatsioon on tõusnud — kateedris töötab 1 teh-

Pildil: koosoleku avas kateedri juhataja prof. Ilmar Kleis. Presiidiumis on kateedri esimene juhataja dots. Eugen Soonvald ja kateedri juhataja aastail 1955—1971 professor Heino Lepikson.

nikadoktor ja 8 tehnikakandidaati.

Juba asutamise algaastail paistis kateeder silma aktiivsusega kirjastustegevuses. Kateedri esimese juhataja dots. Eugen Soonvaldi initsiatiivil ja

toimetamisel ilmus 13-köiteline eestikeelne sariteos «Masinaelementid», mis pikka aega on olnud suureks abiks nii üliõpilastele kui tegevkonstruktoritele. 30 aastat hiljem asus kateeder välja töötama analoogi-

list sarja, millest seni on jõudnud ilmuda 5 osa.

Kateedri jõududega on tõlgitud 2 põhiõpikut — I. Artobolevski «Mehhanismide ja masinate teooria» ning Odessa Polütehnilise Instituudi autorikol-

lektiivi teos «Masinaelementid». On jõutud ka esimese originaalõpiku koostamiseni raketidusmehaanikas. Kahjuks lebab käsikiri seni veel trükikojas.

Arvukalt on kateeder ilmutanud metoodilist kirjandust TPI rotaprindi abiga. Jättes loetelust välja õppeprogrammid, on kateedri õppejõudude koostatud ja trükkis ilmunud 21 nimetust metoodilist kirjandust.

Kateedri algaastail olid teadustöö võimalused teadagi piiratud, puudusid materiaalne baas ja kogemused. Sellele vaatamata anti rahvamajandusele, eeskätt turbaõöstusele tõhusat abi. Dots. E. Soonvaldi töid sel alal kroonis NSVL riiklik preemia 1950. a.

Olukord muutus 1951. a. prof. Valfried Treieri tulekuga kateedrisse, mil kateedri juurde moodustati aspirantuur. Vastavalt prof. Treieri varasemale tegevusele kujunes ka TPI-s uuringute suunaks masinate töökindlus ja on seda olnud seniajani. Kokku on kateedris valminud ja kaitstud 26 kandidaadi- ja 1 doktoriväitekirja, neist 18 seotud hõõrdumise ja kulumisega masinatsiooni ja materjalide tugevusprobleemidega. Endastmõistetavalt pole nii suurt hulka teadustöötajaid vaja kateedril endal, neid on jätkunud nii TPI sotsarkateedrite kaadri tugevdamiseks kui väljapoole TPI-d.

Viimasel aastakümnel on tunduvalt laienenud kateedri teadussidemed nii kodu- kui välismaa teadusasutustega. Kateedri uurimistöö tulemusi on tutvustatud Saksa DV-s, Ungari RV-s, Tšehhoslovakkia SV-s, Poola RV-s, Saksa FV-s, Suurbritannias, Šveitsis ja USA-s. Teadustöö aparatuuri on eksponeeritud NSVL rahvamajandussuutuste näitusel, aga ka Poznani ja Izmiri messidel ning NSVL rahvusnäitusel Soomes, Süürias ja Mehhikos. Kateedris väljatöötatud tsentrifugaalkiirendi ZUK-3M on ostnud Tšehhoslovakkia SV ja Saksa DV uurimislaboratoriumid ning 12 teadusasutust NSV Liidus.

35 tegevusaasta jooksul on kateedri liikmed saanud ühe NSVL riikliku ja neli Nõukogude Eesti preemiat ning 27 autoritunnistust.

Samal ajal, kui kateedri liikmete endi teadustöö on kulgenud edukalt, on veel reserve teadustöös üliõpilastega. Kateedri juurde 1969. a. asutatud üliõpilaste konstrueerimisbüroo töös peaksid õppejõud juhendajana senisest aktiivsemalt kaasa lööma.

Kokkuvõtteid kateedri 35 aasta tegevusest tehti 11. jaanuaril kateedri pidulikul koosolekul, kus sõnavõttudega esinesid kateedri juhataja prof. Ilmar Kleis ning endised juhatajad dots. Eugen Soonvald (1947—1951) ja prof. Heino Lepikson (1955—1971). Kateedri asutajaliikmetest viibisid koosolekul peale kahe eelmainitu veel toorkordne vanemõpetaja Hans Taal, assistent Ants Voogre ja laborant Hilda Valpi-Jahu. Samal päeval avati TPI fuajees kateedri tegevust tutvustav näitus.

Kateedri ajalokomisjoni
esimees
assistent ADO PALLASE

INSTITUUDI NÕUKOGUS 15. DETSEMBRIL

Kuulati ära energeetikateaduskonna dekaani dots. O. Tapupere ja kontrollkomisjoni esimehe dots. L. Jooritsa ettekanded ning järgnevad sõnavõttud. Märjiti järgmist.

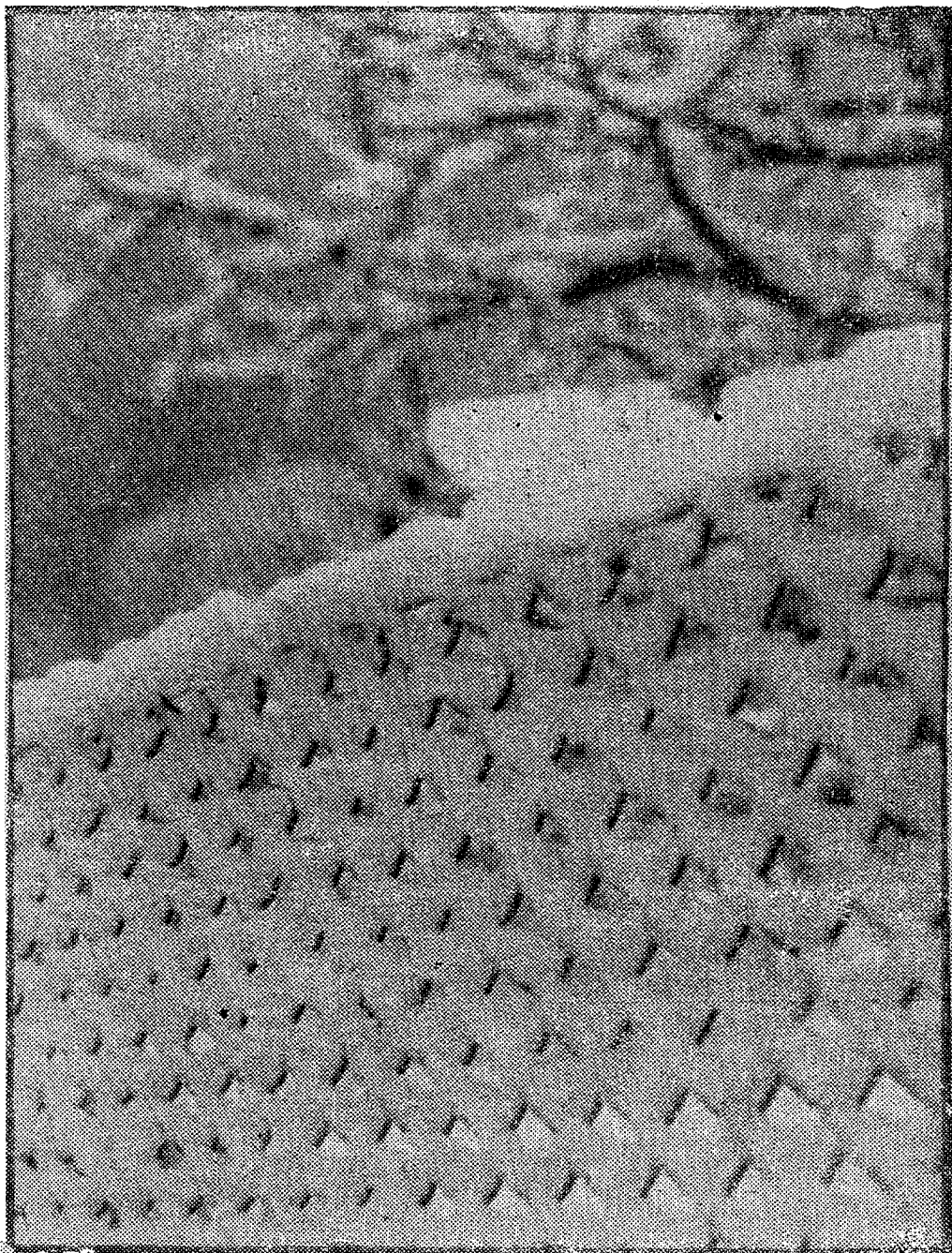
Vaadeldaval perioodil on teaduskond juhindunud TPI Nõukogu ja parteikomitee ühise koosoleku otsusest ja saavutanud teatavat edu. Õppeedukus ja üliõpilaskontingendi säilivus on stabiliseerunud. Teaduskraadiga õppejõudude osatähtsus (81,0%) on pidevalt suurenenud (1977. a. — 74,8%). Kontsentreerunud on teadustöö, 95% teadusliku uurimistöö teemadest 1982. a. plaanis on koordineeritud üleüldisel või vabariiklikul tasemel. Kasvanud on lepinguliste tööde üldmaht (414 tuhandelt rublalt 1977. a. 575 tuhande rublani 1980. a.) ning saadud majanduslik efekt (1977. a. — 1932 tuhandelt rublalt 1980. a. 4074 tuhande rublani). Märjatakse on edusammud teaduskonna laboribaasi väljaarendamisel.

Teaduskonna töös esineb ka puudujääke ja kitsaskohti. Suur on väljalangevus, soovida jätab õppedistsipliin. Üliõpilaste ühiskondlik-poliitilise praktika korraldamisel esineb formalismi. Raskusi on teaduskonna komplekteerimisel ja selle tulemusena on üliõpilaskontingent nõrk. Puudujääke on kasvatustöös ühiselamus. Teaduskonnas on vaid kolm teadusdoktorit.

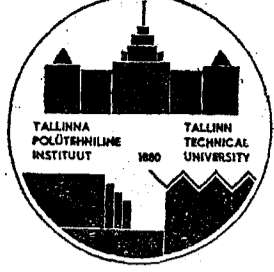
Nõukogu võttis vastu üksikasjaliku otsuse, milles nähakse eelkõige ette teaduskonna juhindumist edasises õppe-, teadus- ja ideelis-poliitilises kasvatustöös NLKP XXVI kongressi ja EKP XVIII kongressi ning instituudi parteikomitee ja rektoraadi poolt kavandatud abinõudest.

▲ ALAR MÄE
foto.

H
e
a
d
s
e
s
i
l
õ
p
p
u
!

102. AASTA

Käesoleva aasta jaanuarikuu 27. päeval kell üks pärast lõunat möödub 102 aastat meie tehnikakõrgkooli kaugema eelkäija — tehnikakooli — pidulikust avamisest. Sel kuupäeval 1880. aastal toimus Tallinna raudteevaksali taga uue tehnikakooli kiriklik sisseõnnistamine, ametlik avamine ja sümboolne üleandmine esimesele direktorile riiginõunik Gerhard von Mickwitzile. Avasõnad ütles Balti raudtee direktor insener von Opolski. Tehnikakooli organiseerimiskustest ja struktuurist rääkis G. Mickwitz. (Arusaamatuste ärähoidmiseks kinnitan, et sama perekonnanimega Carl August Mickwitz töötas raudteenseneri ja geoloogina Balti raudteel aastatel 1877—79, hiljem Tallinna linnavalitsuses jne.). Pärast laulukoori poolt ettekantud riigihümni siirduti naabertuppa rikkalikult kaetud laudade juurde. Arvukates šampusetootides õeldi häid soovide keisrile, raudteevalitsusele, uuele tehnikaõppeasutusele, sellele direktorile ja õppejõududele.

TPI ajaloo põhiseisukohtade fikseerimisel oli oluline tähtsusega ametkondadevaheline teaduskonverents «100 aastat tehnikaharidust Eestis», mis toimus TPI-s 30. ja 31. oktoobril 1980. Konverents otsustas soovitav võtta teatavaks, et TPI asutati tehnikakoolina 27. jaanuaril 1880 ja kõrgharidusega inseneride ning arhitektide koolitamine algas 17. septembril 1918. Need TPI ajaloo põhiandumid on täielikus vastavuses rahvusvaheliselt ja ka NSV Liidus omaks võetud tehnikakõrgkoolide ajaloodaatumite fikseerimise praktikaga. Meie instituudis viimastel aastatel koostatud teokamad materjalid TPI ja Eesti tehnikahariduse ajaloo kohta on järgmised. Üldmainitud teaduskonverentsi 1980. a. trükkis

avaldatud materjalid (219 lk.); sama konverentsi 1981. a. trükkis avaldatud soovitused (8 lk.); Eesti NSV kõrgkoolidevahelise kogumiku «Tehnikahariduse kujunemise aspekte Eestis» 18 laekunud artiklit (umbes 170 lk. masinakirja); Eesti NSV kõrgkoolidevahelise kogumiku «Tehnilised teadmised ja kogemused Eestis» 10 laekunud artiklit (umbes 100 lk. masinakirja). Mainitud kogumike koostamise-avaldamise initsiatiivgrupp on seni kuulunud osakonnajuhataja V. Mägi, dots. L. Oispuu, prof. V. Kulbach, vanemteadur K. Martinson, prorektorid prof. H. Lepikson ja prof. B. Tamm. Need kaks kogumikku, mis kavandati ja tooteti 22 ja 20 artikliga, on trükkis avaldamist ootamas.

Ülaltoetud materjalidele toetudes koostati kolmes keeles identsete lühitekste variantidid meie instituudi ajaloo populariseerimiseks. Esimene kõige pikem tekstivariant on järgmine.

TPI asutati 27. jaanuaril 1880. a. tehnikakoolina, mis valmistas ette tehnikuid. Kõrgharidusega tehnikaspetsialistide koolitamine algas 1918. aastal. Meie õppeasutuse nimetus on muutunud nii:

1880—1918 Tallinna Raudtee Tehnikakool,
1918—1936 Tallinna (kõrgem) Tehnikum, 1934—1936 Tartu Ülikooli tehnikateaduskond, 1936—1937 Tallinna Tehnikainstituut, 1938—1941, 1941—1944 Tallinna Tehnikaülikool, 1941 ja alates 1944 Tallinna Polütehniline Instituut.

Kuues variant kõlab nii: Тааллинский политехнический институт основан в 1880 году как техническое училище. Подготовка инженеров с высшим образованием началась с 1918 года.

Ja inglise keeles: Tallinn Technical University was

founded 1880 as the Technical School. The tuition of higher education engineers started in 1918.

Kõige lühemas, seitsmendas TPI ajaloo lühitekesti variandis on vaid üks lause: Tallinna Polütehniline Instituut asutati 1880. aastal.

Lühitekste koostamises ja nende üle diskuteerimises osalesid dots. L. Oispuu, dots. N. Rozanov, rektor B. Tamm, parteisekretär A. Talts, dots. L. Sasi, kunstnik K. Sander, osakonnajuhataja V. Mägi, prof. V. Kulbach, dots. V. Reedik, dekaan M. Pikner, V. Russ, M. Laane, prorektorid H. Eesmaa ja H. Lepikson ning ENSV TA Ajaloo Instituudi vanemteadur K. Martinson.

Möödunud aasta jooksul on TPI ajaloo suuremal või vähemal määral seotud üritusi olnud terve rida. 1980. aastal toimusid TPI lõpetanud soojusenergeetikainseneride, mehaanikainseneride ja teedeehitusinseneride kokkutulekud, pühendatud nende erialade ja ka TPI 100-aastasele juubelile. 1981. a. erialainseneride kokkutulekud jätkusid.

Professorite V. Kulbachi, J. Aare ja H. Lauu kateedri EE eriala ehitusinseneride kokkutulek toimus 16. oktoobril V. I. Lenini nim. Kultuuri- ja Spordipalees. Kokkutulekust võttis osa 1800 inseneri. TPI ajaloo alates 1880 rääkisid erialapäeval ehitusteaduskonna dekaan L. Joorits ettekandes «TPI ehitusteaduskonna kujunemisest» ja prof. H. Lauu ettekandes «Ehitusinseneride koolitamisest Eestis erinevatel ajaloetappidel». Erialapäev oli tänu organiseerijale suurejooneline, asjalik ja meeldiv.

Raadiotehnika kateedri lõpetajate kokkutulek toimus TPI aulas 23. oktoobril 1981. Kokku tuli umbes 300 inseneri. Aula ees fuajees oli ajaloolise suunaga näitus 6 plansetil ja 6 vit-

ruul. Ettekandega «15 aastat raadiotehnika kateedrit» esines dots. A. Meister. Näitusel väljas olnud materjalid ja skeemid panid kahtluse alla need tagasihoidlikud 15 aastat: analoogiliselt peaks TPI olema vaid 40-aastane. Ettekandega «Side- ja raadiotehnika spetsialistide ettevalmistamisest Eestis (100 aastat)» esines dots. V. Heinrichsen.

Elektrisüsteemide kateeder ja eriti dots. O. Tapupere organiseerisid 29. septembril 1981 uurimistöde teadusliku sektiooni töökoosoleku, mis oli pühendatud Eesti tehnikahariduse 100-ndale juubelile. Avakõne ütles rektor B. Tamm ja sellele järgnes 15-minutilise ettekandega TPI ajaloo dots. L. Oispuult.

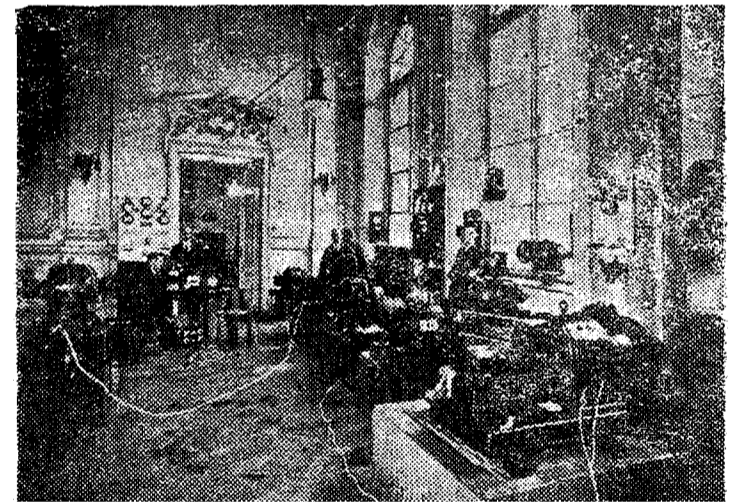
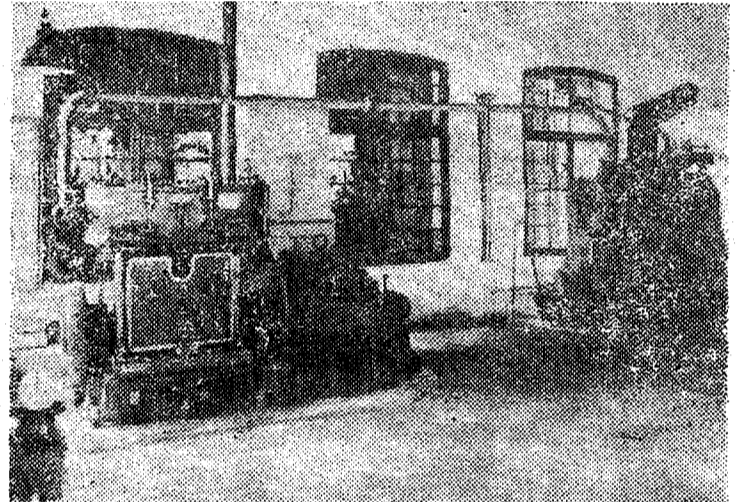
Aasta parimaks täielikult ajalooliseks ürituseks oli akadeemik Paul Kogermani 90-ndale sünniaastapäevale pühendatud

koosolek temanimeses auditooriumis 4. detsembril. Piduliku koosoleku organiseerisid TPI keemikud eesotsas prorektor V. Mikkaliga ENSV TA Keemia Instituudi ja TRÜ keemikute aktiivsel kaasabil. Koosoleku puhul ilmusid müügile 2 asjakohast väikeraamatut.

1981. aastal jätkus TPI allasutuste ajaloo koostamine vastavalt dots. V. Arhangelski ja prorektor prof. B. Tamme poolt väljatöötatud juhendile.

Soojusenergeetika kateedri dotsent
LEO OISPUU

KAVANDID 1 ja 2. TPI mehaanika medali energeetikute variandi esi- ja tagakülj. KAVANDID 3 ja 4. TPI soojusenergeetikute medali esi- ja tagakülj. Kavandi kujundas metallikunstnik Katrin Tuganov 1981. a. initsiaatorid A. Ots, I. Viilmann, T. Tiikma, H. Käär, V. Vares, N. Rozanov, L. Oispuu.

Mõned õppelaboratooriumid enne 1928. aastat.
① Soojusenergeetika laboratoorium.
② Elektri tugevvoolu laboratoorium.
③ Elektri nõrkvoolu ja raadio laboratoorium.

TPI ajalookomisjoni liige
dots. NIKOLAI ROZANOV

PARIMAD LEIUTAJAD JA RATSIONALISEERIJAD

Tehes kokkuvõtteid 1981. a. leiutus- ja ratsionaliseerimistegevusest vastavalt TPI leiutus- ja ratsionaliseerimistegevuse ülevaate teingimustele, selgitas ULRÜ TPI a/o koos instituudi patendiosakonnaga välja parimad teaduskonnad, allasutused ja töötajad leiutuse alal ning parima allasutuse ja töötaja ratsionaliseerimistegevuses.

Kuna esimesele kohale tulnud leidur A. Tümanok kogus individuaalarvestuses tunduvalt rohkem punkte kui järgnevad leidurid, otsustasid ULRÜ TPI a/o nõukogu ja instituudi patendiosakond jätta ühe ülevaate tingimustega ettenähtud esimese preemia (100 rbl.) välja andmata ning asendada see kahe kolmanda preemiaga (a 50 rbl.). Seoses sellega premeeritakse leidureid järgnevalt: I esimene preemia (100 rbl.), 4 teist preemiat (a 75 rbl.) ja 11 kolmandat preemiat (a 50 rbl.).

- * Parimad teaduskonnad leiutustegevuses.
 - I Energeetikateaduskond.
 - II Mehaanikateaduskond.
 - III Üldteoreetiliste õppeainete teaduskond.
- * Parimad allasutused leiutustegevuses.
 - I Masinaelementide kateeder.
 - II Elektrotehnika aluste kateeder.
 - III Matemaatika kateeder.
- * Parimad leidurid.

I koht ja rahaline preemia 100 rbl.

ALEKSEI TUMANOK — TU sektori vanemteadur matemaatika kateedri juures.

II koht ja rahaline preemia 75 rbl.

JAAN JÄRVIK — elektrotehnika aluste kateedri dotsent; IVAN TELLINEN — elektrotehnika aluste kateedri assistent;

TIIT TIIDEMANN — masinaelementide kateedri dotsendi kt.;

REIN LAANEOTS — peenmehaanika kateedri dotsent.

III koht ja rahaline preemia 50 rbl.

VALENTIN MENG — masinaelementide kateedri dotsent;

VIKTOR KESEÜLA — elektrotehnika aluste kateedri dotsent;

ALEKSANDER KILK — elektrotehnika aluste kateedri assistent;

TOOMAS REMI — masinaelementide kateedri assistent;

VLADIMIR KUDRJAVTSEV — pulbermetallurgia probleemlabori vanemteadur;

ILMAR ARRO — raadiotehnika kateedri dotsent;

REIN LEES — masinaelementide kateedri vanemõpetaja;

ADO KÖSTNER — toiduainete tehnoloogia kateedri juhataja;

MAIDO AJAOTS — peenmehaanika kateedri dotsendi kt.;

JUHAN LAUGIS — elektriajamine kateedri dotsent.

Parim naisleidur — preemia 50 rbl.

KÜLLIKI KIVISILLA — TU sektori vaneminsener toiduainete tehnoloogia kateedri juures.

Parim noor leidur.

IVAN TELLINEN — elektrotehnika aluste kateedri assistent.

* Parim allasutus ratsionaliseerimistegevuses.

Elektronarvutite kateeder.

* Parim ratsionaliseerija — preemia 50 rbl.

ARVO TOOMSALU — elektronarvutite kateedri nooremteadur.

Meie raamatuklubi korraldab teisipäeval, 16. veebruaril kell 17 ühiskonnateaduste kabinetis lahtise vestlusringi teemal «Populaarteaduslik raamat Eestis».

Kõnelevad pedagoogikakandidaat Mare Lott teemal «Populaarteadusliku raamatu areng Eestis» ja kirjastuse «Valgus»

peatoimetaja Ants Lang teemal «Populaarteadusliku raamatu väljaandmisest Nõukogude Eestis», vastates meelsasti ka teistele kirjastusega seotud küsimustele.

P. S. 12.—26. veebruaril on Teaduslikus Raamatukogus Eesti populaarteadusliku raamatu näitus.

Ees on uued leidmised ja altminekudki

● Intervjuu GUNNAR GRAPSIGA ●

* Kuidas kõik algas?
 Muusikaga asusin tegelema kuueaastaselt. Oppisin tsellot. Isa on muusikapedagoog, tema õhutas. Kolmeteistkümnelt tegin esimese ansambli. «Satelliidid». Tõllal mängisin soolokitarr. Kuueteistkümnelt alustasin «Mikronites» trummariteed. Ka Nõukogude armee aega teenides jätkasin muusikaga tegelemist. Olin ühes ansambelis Ivo Linnaga. Kujutage ette rock'n'rolli sõdurimundris! 1972. aastal ühinesin taas «Mikronitega». Ebakõlad tekkisid repertuaaris. Mehed tahtsid kopeerida teiste lugusid, mina soovisin oma. 1973. a. augustis tuli kokku «Ornamendi» esikoosseis eesotsas Andres Põldroo ja Tõnu Tormisega. Tegime sada protsenti oma, s. o. minu lugusid. 1975. aasta lõpul tekkisid taas lahkhelid; ajastu hakkas ümber saama. 1976 läks «Ornamendi» laiali. Vahepeal lõpetasin muusikakooli, tegelesin motokrossiga. 1977. aastal nägi ilmavalgust «Magnetic Bandi» esimene koosseis. Tuntumatest osalesid siis Riho Sibul ja Priit Kuulberg. Tulime oma muusikaga välja halv ajal, kõikjal valitses diskobuum. 1978. sai kokku tänase «Magnetic Bandi» põhikoosseis, Marius Sagadi ja Sulev Kuusik. Peagi lisandus saksofonimängija Mati Valdaru. Aastate jooksul on vahetunud vaid soolokitarristid Heini Vaikmaa, Nevil Blumberg; ja hetkel on Aivar Oja.

bluusi, mängime end soojaks. Siis võtame midagi tõsiselt ette.

* Uue loo õppimine?

Tavaliselt toon mina uue pala. Noodist mängituna ei taha see hästi kõlada. Proovis lihvime, niidelda konstrueerime selle valmis. Paneme paika instrumentaalsed osad, siis laulu. Hiljem lihvime tervikuna. Raske tehnilise pala saame esinemiskäpseks nelja-viie päevaga,

lihtsamad lood isegi ühe prooviga. Loomulikult on see alles esimene variant. Alles kolmekümne-neljakümne kontserdi järel tajud, mis sellest laulust on saanud või saamas on. Praegu kirjutan suhteiselt vähem. Mõnel heal aastal panin paberile kuni kolmkümmend lugu, viimastel aastatel kümme. Kvaliteet ja nõudmised on tunduvalt tõusnud. Mitmed palad jäävadki proovis saali unustusse.

* Millega seletada reggae populaarsust?
 Momendil tõesti suurmood, kuid hakkab üle minema. Arvan, et ta on mingil määral mõeldud laiemale kuulajaskonnale kui disko. Tekst pole pealetükkiv, on probleemne. Rütm eriline, sunnib ja tõmbab liikuma. Raskem on mõista mustade reggae't (Eric Clapton). Lihtsakoelisem on nn. valgete reggae, näiteks ansambel «Police».

* Sinu lemmikpublik?

Emotsionaalne, temperamentne ja vastuvõtlik. Sellele standardile vastavad eelkõige Lätileedu muusikasõbraid, aga ka fanaatilised Siberi noored. Rahva õhtamine on ka kahe otseasi. Sel suvel Jaltas läks organiseerijal korra hoidmine raskeks. Publikuga arvestan esinemisel vägagi palju. Teistes liiduvabariikides meie lautekstidest aru ei saada. Rahvas võtab esinemist visuaalselt. Sellega ongi seletatav meie sportlik esinemiskostüüm ja aktiivsus laval.

Suures spordihallis on kümme tuhandet inimest raske üles kütta. Ka tantsuks on raske mängida. Nagu puuraiumine. Igauks tegeleb oma partneriga. Kontserdile tullakse siiski ainult meid kuulama.

Praegu on heavy-muusika minusse tagasi tulnud. Paljud muusikud nimetavad seda ajuvabaks. Ma ise arvan, et alati ei saa ja polegi vaja harmooniat ja taktimõtet kokku arvutada.

Meie olukorra teeb keerulisemaks fakt, et «Magnetic» muusika kõikjal ei lähe. Peame valima, kus esineda. Lähemal ajal on plaanis suurem turnee mööda Eestit. Küllalt tuntud olime Leningradis. Seal ses telesaates «Diskoteka» öeldi, et igas kuus saadakse pea kolm tuhat kirja palvega meid näidata. Lõppenud aastal olime Leningradi edetabelis kolmandad, Moskvas koostatud pingereas viiendad, NSV Liidu vastavas populaarsusreas kaheksandad. See järjestus on loomulikult suhteline, sest koostajateks olid ajakirjanikud ja telesaadete toimetajad. Ja loomulikult sõltub populaarsus plaatide arvust ja tiraažist.

Järgneb 4. lk.

Olen aru saanud, et ühelgi muusikul ei saa olla pidevat helget aega. Tundub, et juba kaks aastat on kergem tegutseda. Närke kulub ohtrasti. Meie muusikaelus on veel organiseerimatust, paljugi püsib entusiasmi najal.

* Ansambli tänane päev?

Hommikuti koguneme poistega filharmooniasse. Algul «jammime» nüsama. Teeme

1

Kino on kunst. Kunstis on kolm aktiivset osalejat: autor, interpreet ja tarbija. Oeldud aksioome ei ole vaja tõestada. Kui nende suhtes ongi lahkarmamus, siis ainult detailides.

Nüüsiis, kunstitarbija läheb kinno. Ta läheb otsima midagi sellist, mida vajab. Meelelahutust, ajaviidet, elamusid, peamurdmist... Täpselt nii, nagu kujutame ette, mida võivad meile riulilt pakuda Scott, Tammsaare või Hugo. Siin tekiks nagu paralleel ostjaga kaupluses: ühele on vaja kingi, teisele lipsu, ülikonda, huulepulka...

Huulepulki müügil ei ole, kuid ootamatult on müügile paisatud partii jaapani kingalusikaid. Kas huulepulgal, kingalusikal, lipsul jne. on ühesugune tarbimisväärtus? Kindlasti mitte, sellele vaatamata, et kõigile neile võib kvaliteetiskaalas anda maksimaalse hinde. Kas oodatud sügava filosoofilise probleemi asemel saadud hea meelelahutuse tarbimisväärtus on sama? Kindlasti mitte, kuigi mõlemad võivad väärida maksimaalset hinnangut.

Kino on nagu kaubamaja. Seal on nii saapaid kui huulepulki. Ärgem siis lähenege huulepulka müügitelile saabaste mõõdupuuga!

2

Küsimusel on ka suur kasvatuslik tähtsus. Meie kinokülastaja on äärmiselt diferentseeritud. Seejuures tema tase, s. o. kinoalane kvalifikatsioon ei pruugi tihtipeale korreleeruda erialase kvalifikatsiooniga.

S. Solovjovi «Päästja». Film pöördus iga vaataja poole üleskutsetega olla aus iseenda ja teiste vastu, mitte elada ilusates sõnadest rüütatud petekujutlustele jne. Ilmne side A. Tarkovski «Peegliga». Filmid, mis on väga vajalikud. Kaks teaduste kandidaati võt-

sid filmi läbi suure õhinaga. «Jessake, kuidas ta vehkis kannakoivaga! Kuidas kahvilt käes hoiti! Kas sellisest filmist võib midagi õppida?» Aga mina, tume inimene, ei mäleta kannakoiba, mul oli muud vaadata, oli teiste asjade üle mõelda. Olen ma siis tähelepanematum? Ilmselt keegi neist filmi tarbijaist ei osanud selles filmis näha filmisaabast. Nende kriituumid kõigi filmide puhul on filmi-huulepulga mõõtkavas. Seni, kuni me ei õpi kinost nägema kaubamaja, on vähe lootust, et filmi vaataja tõeaks režissööri taotlustest arusaamise tasemele.

3

Meie kinokülastajad jagunevad formaalse tunnuse järgi kaheks: alla ja üle 16 aasta vanused. Vahel harva nihutatakse seda piiri ka 14 aastale. Mul õnnestus oma 10-aastane tütar viia 14-aastaste ja üle selle seansile. Tüdruku kindel arvamus oli — maru film, mida tuleks näidata just kunj 14-aastastele, vanematele ei peakski see huvi pakkuma.

Vanematelt nõutakse laste kasvatamist kindlapiirilise tulevikukodaniku saamiseks, meie kinokorraldus on sellele aga mingil määral takistuseks. Kui minu tüdrukuga ei oleks nii palju tegeldud, rahulduks ta multifilmidega. Kuid tüdruk nõuab probleemi! Probleemfilm on aga tema jaoks tihtipeale kuulutatud tabuks. Tittede kinost on ta üle kasvanud. Mida teha? Samal ajal nägime, et tunnustatud teadlane võib kinokunstis olla tite tasemel.

Järeλους tuleb iseenesest. Kinokunsti tarbijaid on kolme liiki: ● need, kes ainult vaatavad ja ei ole veel õppinud mõtlema; ● need, kes vaatavad ja mõtlevad; ● intellektuaalid-mõtlejad.

Nagu teadlane võib olla kinos kirjaoskamatu, nii võib 10-aastane laps olla arenenud mõtlemisvõimega. Kuivõrd veis ei saa läbi heinteta, niivõrd on

KINOST JA KAUBAMAJAST

E. NORMAK

heinad koerale täiesti tarbetud. Ei maksa siis mõtlevat inimest määrata heinadieedile.

4

Film-kaup jaguneb mitmete tunnuste järgi eri müügiletidele ja riulitele. Kõigepealt PROBLEEMI järgi. Ühed filmid käsitlevad probleeme, millel on oluline koht iga indiviidi elus. Armastus, perekond, iseloomu kujundavad tegurid, kasvatusvead, psüühilised kompleksid jne. Teised aitavad mõista nähtusi kollektiivis, koguni terves ühiskonnas.

Probleemi KVALITEET. Probleem võib ju põhimõtteliselt kuskil esineda, kuid selle osatähtsus on tühine. Teine probleem on küllalt tüüpiline, see püüdnud paigutsid vaatata, on neile arusaadav isiklike kogemuste alusel. On üldinimlikke probleeme, millest keegi mööda ei pääse.

Probleemi ESITUS võib olla üldsõnaline, deklaratiivne, aga see võib olla ka hästi argumenteeritud või koguni jäägult haarav.

5

On aeg teha kokkuvõtteid. Filmi klassifitseerimise ja hindamise skaaia võiks olla järgmine.

Põhiprobleemi tase: 1 indi-

viid, perekond, 2 kollektiiv, 3 ühiskond.
 Probleemi aktuaalsus: 1 tühine, 2 tunduvalt, 3 oluline.
 Probleemi vorm: 1 deklaratiivne, 2 veenev, 3 haarav.
 Probleemi adressaat: 1 lai vaatajaskond, 2 arenenud kinokülastaja, 3 valitud seltskond.
 Probleemi realiseerimise koondhinne: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9.

6

Muidugi, vaataja saab filmi kaasautoriks olla vaid siis, kui tal on oma seisukoht. Iga vaataja võib pida oluliseks üht või teist probleemi, teemat. Mõni võib põhiprobleemile üldse mitte tähepanu pöörata ja minna kaasa hoopis mõne kõrvalteemaga. Seetõttu võivad arvamused tunduvat erineeda. Siin avanebki huvitav võimalus jälgida režissööri taotlustest arusaamise astet vaatajaskonnas.

Nüüd mõned omapoolsed hinnangud nähtud filmidele.
 «31. osakonna hukk» — 31113 — nähtus ühiskondlikul tasemel, kaal on tühine, esitus deklaratiivne, film mõeldud vähenõudlikule vaatajaskonnale, üldhinne alla keskmise.

«Peegel» — 13338 — pöördumine indiviidi poole olulise probleemiga, haarav esitus valitud vaatajaskonna jaoks, üldhinne peaaegu maksimaalne.
 «Päästja» — 13328 — pöördumine indiviidi poole olulise probleemiga, haarav esitus arenenud kinokülastaja jaoks, üldhinne peaaegu maksimaalne.

Selles süsteemis kokkuvõtte vaatajaskonna arvamusest kujuneks näiteks niisuguseks — 1,38; 2,91; 1,95; 2,19; 5,29 — pöördumine peamiselt indiviidi poole, kuid tunduvalt osa on ka suhtel kollektiivis; probleemi aktuaalsus on peaaegu maksimaalne; esitusvorm üldiselt veenev; film on määratud arenenud kinokülastajale, nõuab temalt mõningast pingutust ja võib seeläbi olla soovitatud ka nõudlikumale publikule; realiseerimise koondhinne on siiski vaid vähe üle keskmise.

Kokkuvõtet võib teha ka selliselt:			
1-67	1-3	1-9	1-0
2-28	2-13	2-87	2-81
3-5	3-84	3-4	3-19
1,38	2,91	1,95	2,19
			527

Siin on iga näitaja osas ära toodud, mitu protsenti vaatajast andis ühe või teise hinnangu ning iga näitaja osas ka keskmine. Lõpuks on märgitud hindamisest osavõtnute arv.

Selgituseks. Filmiklubi juhatus arutas klubi liikme E. Normaku artiklit klubi töö sisukamaks muutmiseks. Pakutud hindamissüsteem nõuab vaatajalt-hindajalt üksikasjalikumalt kaalumist ja süvenemist kui senine 10 palli süsteemis antud hinne. Materjali läbitöötamine annab hinnangutest omakorda detailsema pildi. Samas suurendab pakutud hindamissüsteem oluliselt pärastiste kokkuvõtte töö mahtu. Juba praegu on suuri probleeme olnud lõpuõhtul keskmiste hinnete väljaselgitamisega, sest on ju hindamislehti keskeltläbi ligi 600. Nähtavasti oleks sellise süsteemi kasutuselevõtt mõttekas paralleelselt vanaga. Vaja oleks ka gruppi statistikaga tegelda soovivaid klubi liikmeid ja nähtavasti ka filmiorganisatsioon, kes neid tulemusi saaks ja tahaks edaspidi rakendada. Mida arvavad kõnealuse süsteemi rakendamist lugejad-filmiklubi liikmed?

Filmiklubi alustab oma tööaasta teist poolt 9. veebruaril kell 18.30. Avaõhtul on plaanis eesti filmide festivali raames stuudio «Tallinnfilm» programm: «Mitut värvi haljaid» (rež. Peeter Simm), «Reporter» (Andres Sõõt), «Härja Vene maailm» (Mark Soosaar).

Ees on uued leidmised ja alminekudki

Algus 3. lk.

Peagi on oodata minu sooloplaati. 1982. aasta peaks tooma «Magnetic Bandi» LP. Vabariiklik tiraaž on maksimaalselt nelikümme tuhat. Suuremat takistavad laulude eestikeelsed tekstid. Paarile loole on originaalsid kirjutatud inglisekeelsed sõnad, aga see ei ole lahendus.

* Muusiku isiklik elu? Olen abielus ja kasvatan poja. Naine on minu rändamisega ammu harjunud.

Gunnar lisas, et aastad teevad oma töö. Kahekümneselt teed muusikat entusiastidele, mõtled eelkõige kunstiväärtustele, kolmekümneselt mõtled tahmatult ka rahale. Elu tahab elamist.

Vabal ajal käib Gunnar ujumas. Kuulab plaate, tema kogus on neid ligi viissada. Eeskujuks on jäänud «Rolling Stones». «Nende eeskujul alustasin, juurtega olen selle muusika juurde kinni jäänud.»

* Laulmisest?

Kahjuks pole keegi mulle laulmist õpetanud. Kammerlauljad räägivad, et ainuüksi minu kuulamisest läheb kurk valusaks. Ega hädapäelad lõpmatuseni vastu pea, olen arstide juureski juba käinud.

* Mõne sõnaga loomingust? Lugusid kirjutama hakkasin «Mikronitele», s. o. 1968. Esmesena meenus pala «Imeline masin». Olin algaja, puudusid kogemused. «Mikronite» teise koosseisuga tegime juba tõsisemat muusikat. «Väike saar», «Odüsseuse eksirännakud» jt. Viimatinimetatud loo mängis populaarseks «Ornament». Aastad 1973–1975 olidki kõige produktiivsemad loomingulises mõttes. Hard-rocki stiilis agressiivsed lood. Meenusid «Radio Luxemburg», «Iga päev», «Varsti», filosoofiline «Meie teiskuld». Gunnar peab oma parimaks palaks «Pilved kuivalgel». Meeldib ka «Miks?» ... miks sunnid jooksma mind, kui näed, et käin.

Miks sunnid seisma mind, kui näed, et jäin...

Seitsmekümne aasta lõpul muutus stiilide hulk veelgi kirevamaks. Džässiga ühines lood, rockabilistilis «Doktor Noormann», heavymuusika, bluus. Üleüldiselt tuntuks saidki «Leedi Blues» ja «Trubaduur magistraalil». Ansambli «Magnetic Band» praeguse koosseisuga on suund võetud väljendurikkale hard rockile. Näitena sobiksid palad «Onu Volli», «Tõmmu naine» jpt. Gunnar lisas, et ajastu tingib loomingulise käekirja ja välise näo muutumise. «Ornamenti» aeg tuleb tagasi. Ja lisas veel kord: «Pilved kuivalgel» on minu jaoks klassika... kuu — kurb, külm ja kauge...»

* Kuidas lood muusikat?

Tihti pühneb mingi mõte. Istun klaveri taha ja lasen minna. Muusika kirjutamist saab võrrelda kirjandi kirjutamisega. Panen paberile peateema ja selle ümber hakkam keeratama. Ja

veel: hea mõte tuleb kohe teoks teha.

Paaril viimasel aastal olen teinud prooviks filmimuusikat, näiteks Raul Tammeti filmile «Pulmapilt», ka nukuteatritele. Taolist muusikat on veidike raskem luua, sest kõlaefekt peaks vastama visuaalsele momentile.

Varem kirjutasin ka tekste ise. Praegu saame kõikidele lugudele sõnad koostöös Uno Laht juunioriga.

* Mõttepudemeid Jerevani muusikafestivalilt?

Kahjuks on muljed negatiivsed. Polnud festival, vaid tähtede paraad. Puudus omavahe-line konkurent. Peaorganiseerijaks Stas Namen, kes välja andnud kümme heliplaati. Oma-moodi saavutus Nõukogude kerges muusikas. Halb oli reklaam. Rahvas läks kontserdile esinejaid teadmata. Pretsedentide luu juhust avangardistlikku džässit esitava Vjatšeslav Genelini trioga. Mehed tulid Ungarist Euroopa tähtedena.

Tegid superrasket ja tõsist muusikat, mis nõuab ülimalt süvenemist. Mängisid stadiionil! Siin viilistati nad lihtsalt välja. Vaatajaks oli pehmett õeldes jalgpallipublik.

Kahjuks ei osale taolistel üritustel Eesti Televisioon. Pärast ei osteta materjale. Selles mõttes valitseb Eestis teadmatust.

Positiivset küljest jääb meelde hea infovahetus. Vahtati lindistusi, iga päev toimusid pressikonverentsid. Esindatud olid viieteistkümne riigi plaadifirmad, lisaks ajakirjanikke maailma tuntud muusikaajakirjade toimetustest.

* Mis saab edasi?

Sain novembris kolmekümme aastat muusikast loobuda ei kavatse. Muusikat luua võin elu lõpuni. Loomulikult on ees uued kontserdid, lindistamised, plaadistamised. Ees on uued leidmised ja alminekudki.

* Kohtumiseni kontserdil.

ANDRES TEAR

UKSHETK, PALUN

Kutsusin näost õhetava Sulev Puu peale eksamiruumist väljumist kõrvalauditooriumi, et sessist rääkida.

Mida tarka ja sügavmõttelist ma ikka pajatada oskan, eks ta mõõdu nagu tavaliselt, vaheldumisi stressi ja vabanemistunde, õlle ja konseptide, võidurõõmu ja kaotuskibedusega.

* Kas on ka raske sess?

Sess on alati kergem kui semestri lõpul arvestuste tagaajamine. Sessi ajal oled iseenda peremees. Eksamitevaheline aeg on sinu, ise tead, kuidas olla ja astuda. Muidu leiad end ikka eksimas marsruudil Kopli-Heina-Õhitajate-Filtri-Akadeemia.

* Kas oled ebausklik?

Olin. Sel sessil enam ei ole. Uskusin ämblikke, uskusin seda, et eksamieelsel õhtul ei tohi mingil juhul duši all ega saunas käia. Kuid kõik on suhteline ja minu jälgast uskmatusest võib ka ebausk kujuneda. Esialgu on küll kergem olla.

* Kas pabistad enne eksamit?

Pabistan küll. Eriti vahetult enne eksamit, ukse taga. Seepärast olen püüdnud alati esi-

meste sisseminejate hulgas olla. Pinge lahku kohe peale pileti võtmist... higina. Vitamiine tuleb süüa, räägitakse.

* Mida teed hiljem?

Oleneb eksamist. Vahel unistad õigest ja rasvasest karbonaadist, vahel paned suusad alla, vahel tahad lihtsalt ühe mõnusa äraolemise teha, s. t. magada. Täna lähen linnale, pole ammu käinud.

* Kuidas ja kui kaua valmistud eksamiksi?

Kõigepealt vaatan küsimusi. Oletame, et neid on 40. Eksamini on aega 4 päeva. Lihtne aritmeetika: 40 : 4 = 10. 10 küsimust päevas. Asjaolude sunnil teed järgmisel päeval analoogse arvutuse 40 : 3 = 13,3. Jne. Alati kipub päev puudu jääma. Moraaliga siin midagi parremaks ei muuda.

* Kas kasutate spikreid?

Ametisaladus.

* Kas oled mõttes lubanud midagi suurt korda saata juhul, kui eksam õnnestub?

Peaaegu iga kord luban suitsetamise maha jätta. Neli korda olen lubanud alustada regulaarset tervisejooksu. Kaks korda olen lubanud ametiühingumaksu õigeaegselt tasuda. Jne.

* Sess pole veel lõppenud, mida on sul soovida teistele tudengitele?

Õhukest müüri ja tihket pead.

Küsitles KÜ-51 üliõpilane ENDEL SARAPUU

Dots. Heinrich Vilbok võtab vastu eksamit õp-
perühmalt KA-11.

SVEN ARBETI foto.

VÄLJAPUHKAMISE VAHEAEGA!

«TALLINNA POLYTEHNIK»
«ТАЛЛИНСКИЙ ПОЛИТЕХНИК»

Truukikoda «Ühtselu», Tallinn, Pikk t. 40/42. Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Таллинского политехнического института «Таллинский политехник». Типография «Южислуж», Пикк, 40/42. Toimetuse address: 200026 Tallinn, Õhitajate tee 5, TPI, 3. hoone, tuba 204, tel. 537-261. Адрес редакции: 200026 Tallinn, Õhitajate tee, 5, ТПИ 3 корпус, комната 204, тел. 537-261.

Tell. nr. 261
MB-02542
Hind 2 kop.

Vastutav toimetaja
G. HAZAK

SOOVIME...

ÜLO LUHTILE

sega. Siis organiseerisid väikest kontserti regati lõpetamise puhul. Suvi täis tööd. Ja nii, nagu orav rattas, oled Sa meiega töötanud juba seitse aastat. Oled väsinud?! Aga kõik: ansambel, Pill, Üle, Mikko ootavad Sinult uut, huvitavat!

Uuh! Külm hakkab, kus see buss küll on? Õine vaikus hakkab juba närvesöövaks muutuma ja tuju tasapisi langema. Tahtmatult tulevad muremõtted. Silme ette kerkivad hallitanud ja koidest söödud rahvarõivad, läbitantsitud kingad ja kulunud pluusid. Ebameeldiv tunne tekib, kui meenutad tunde, mis sai tehtud kahe ärajäänud kontserdi jaoks. Stiim!!! Tantsijad tahavad ju ke oma vaevahigi eest kompensatsiooni.

Ja sealt see buss tulebki, saab ükskord ometi sooja. Unine, peaaegu tühi buss, aknad kõik jääs. On tunne, nagu istuksid urisevas karbis.

aga poisse tuli sel hooajal vahvat palju. Naeratad, kui meenub fraas «naisrühm pandi mehele». Aga tõi ta on. «Kuljusel» on praegu kolm segarühma. Igaühega omad mured ja rõõmud.

Sina võid küll pragada meiega või mõtteis lausa kiruda, aga ikka jälle ootame Sind õpetama kõndimist, jooksmist ja tantsimist. Usud või ei, aga me vajame sind, oleme Sinusse kuidagi isemoodi kiindunud. Ära arva, et oled jumal, ei, vaid tavaline luust ja lihast inimene. Sellel uuel aastal lubame sulle olla kuulekamad, rikkuda vähem Su närve ja loodame ikka usalduslikult Sinu peale. Varsti koidab uus päev ja algab jälle kiirus. Sa ruttad oma tööde ja toimetustega, aga see ongi ju elu. Tuleta meelde oma pulmapäeva, päeva, mil Sa isaks said, tervet suurt hulka üllilõbusalt veedetud õhtuid, võitu taidlusfestivalil jne., jne. Mis siis, et see kõik on olnud, aga Sa ei saa väita, et uuel aastal midagi sarnast ei tule...

KULJUSLASED

ainult üksinda, et mitte punastada, mitte närveerida.

Kui prooviks vastutulejaga paar sõna juttu ajada, õhutas teda mingi sisemine ürgne tunne. Siin pole ju kedagi nägemas ega kuulamas. Pole ju ka häbenemiseks põhjust. Ja hetkelist kergendust tundes kiirendas noormeese samme.

Nüüd nägi neiu juba ta nägu. See oli olnud peaaegu rõõmus, ent neiu lähenedes muutusid noormehe silmad ja neisse ilmus hajevil pilk.

Tüdrukü avali pilk ja paotatud suu, mis oli valmis esimesele sõnale saja sõnaga vastata, olid noormeest ehmatanud. Ta tundis, kuidas kõri nõõrib kramp, kuidas jalad sunnivad teda jooksma.

Kõik juhtus nii äkki. Neiu mäletas sellest hetkest vaid vülkuvaid jalatalda ja taeva poole tõstetud käsi. Need kahanesis silmanähtavalt, kuni polnud enam midagi alles noormehest, keda saatus oli saatnud teda päästma.

SUHTLEMISMUINASJUTT

ANDRE MUUGA

neda, on tarvis, et keegi võhi-võõras sind täielikus inimtühjuses, kus tõug tõugu ja liik liiki ära ei tunne, kõnetaks. Kuu-kuu oli neiu lootnud kedagi kohata ja lõpuks ometi oli ta südamessoov täitumas...

Noormees oli neidu samuti mürgeanud. Ta imestas väga, et säherduses inimtühjuses veel kedagi kohata on võimalik. Juba unustamiseni paljusid päikesetõuse ja loojakuid oli ta siin üksilduses veetnud. Ta oli enesega rahul.

Põgenenud rahvahulkade üha rõhuvamast summast siia üksildusse, et mitte tajuda kroonilist haigust — üliirasket häbelikkust, lootis ta oma elu lõpuni liikuda vaid inimtühjades paikades. Ta tahtis eksisteerida

Mööda inimtühja teed, kuhu sada aastat polnud astunud inimese jalg, läks nukrate silmadega neiu. Nagu teisedki temaaegsed, armastas ta raamatuid lugeda, kududa ja kooki küpsetada. Üleüldse oli ta tipp-topp ja toimekas pika, keda oleks pikisilmi oodatud paljudes vallalistes poegade peredes. Kuid saatus oli neiu le määranud draakonist valvuri, kes talle juba pikemat aega piina valmistas. Selle koletu muinasjutumonstrumi nimi oli UKSILDUS.

Ühel päeval pärast pikki rännakuid nägi neiu kaugelt tühjusest tulemas teist inimest, samasugust nagu temagi. Kuid siiski mitte päris... Hoopis veidike teistmoodi... Neiu tundis, kuidas ta meeled pingule tõmbusid. Miski ta sisemuses pigistas.

Kas tõesti pidi vangistusel lõpp olema? Mõte sellest tõi neiu helevälgele laubale higipiisad. Talle meenusid draakoni sõnad: «Et nõidusest vaba-

TÄHELEPANU!

A/ü komiteel on välja anda veel 1982. a. I kvartalis järgmised t u u s i k u d:

SEEDHAIGUSTE RAVIKS. Ravipans. «Boržomi» 10.02–05.03, 31.50, 1 tuusik.

NÄRVISÜST. RAVIKS. San. «Jaunkemerl» 03.02–26.02, 54.—, 1.

LIHKUMISORGANITE RAVIKS.

Pärnu «Rahu» 29.03–21.04, 34.50, 1.

VERERINGEORGANITE RAVIKS. Pärnu «Sõprus» (korp. nr. 1) 27.03–19.04, 36.—, 1.

VERERINGE- JA NÄRVISÜST. RAVIKS. Ravipans. «Sveilana» 16.02–11.03, 42.—, 1.

GÜNEKOLOOG. HAIGUSTE RAVIKS. Pärnu «Rahu» 17.02–12.03, 42.—, 1.

PERIF. NÄRVISÜST. RAVIKS.

Leedu «Likenai» 14.02–09.03, 30.—, 1. Puhkepansionaat. Pans. «Južnõi bereg» 28.01–14.02, 18.—, 1.

TURISM

Karpaadid 11.02–24.03, 19.20, 3. Karjala 04.03–19.03, 26.10, 2.

A/ü komitee, IV-105, tel. 536-366. Järgmine TP ilmub 12. veebruaril.